

Tantervelmélet

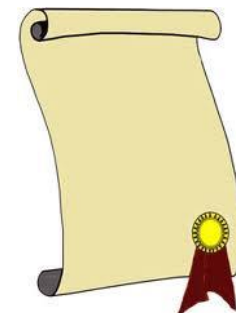
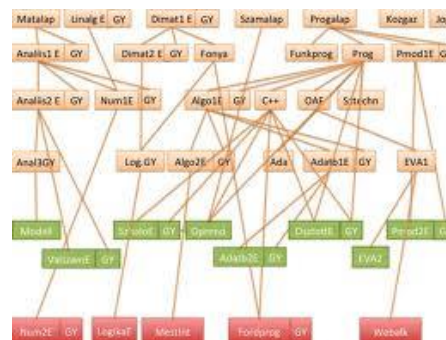
Kaposi József

A tantervelmélet meghatározása

- * Az oktatás tartalmi szabályozásával foglalkozó diszciplína.
- * A tantervekkel, tartalmuk kiválasztásával, elrendezésével, kidolgozásával, funkcióival, struktúráival, összefüggéseivel, fejlesztésével foglalkozik.

A tanterv

- * Első megközelítésben az oktatás tartalmának kiválasztását és elrendezését szabályozó dokumentum

A tanterv 2.

- * Az oktatásirányítás eszköze.
- * Magában foglalja:
  - * A nevelés-oktatás célkitűzését, tananyagát, követelményeit, a feldolgozás fő módszereit, eszközeit
    - * iskolatípusra,
    - * iskolafokozatra,
    - * évfolyamokra,
    - * osztályokra,
    - * tantárgyakra bontva.

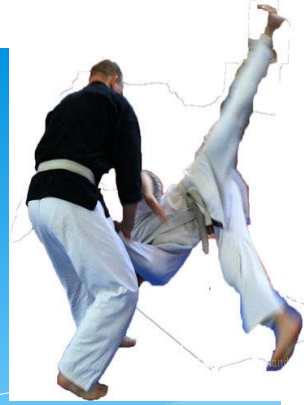
Nevelés, oktatás

Mivel a tantervet az oktatással összefüggésben tárgyaljuk, ezért tisztázandó, mit értünk oktatás alatt, és mi a kapcsolat a nevelés és az oktatás között.

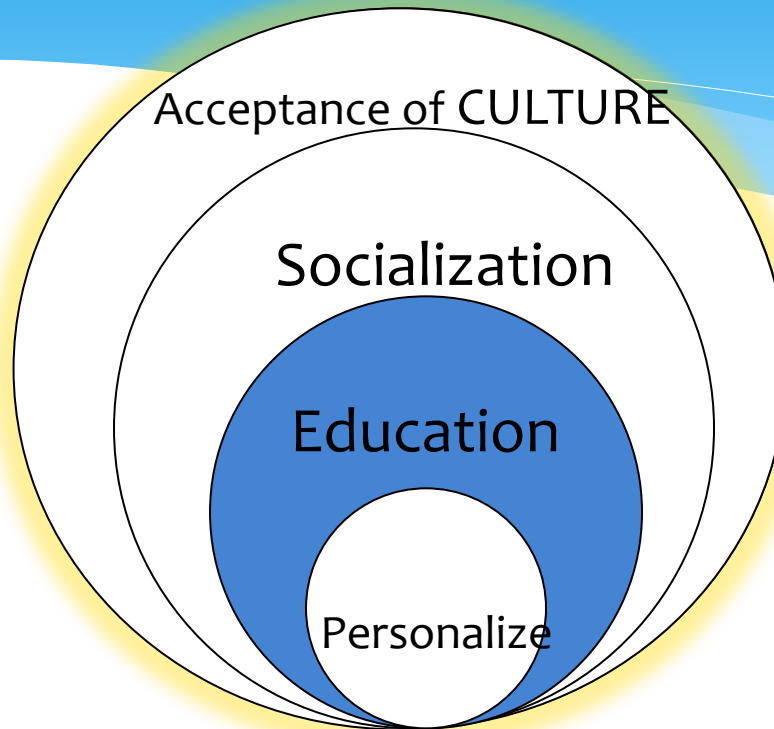
Felvetődik az a probléma is, hogy napjainkban mennyire őrizhető meg az identitásunk.

Az oktatás

- * A nevelés nélkülözhetetlen tényezője
- * Az ismeretszerzésnek, a gondolkodás fejlesztésének, az értelmi nevelésnek, a jártasságok, a készségek, a képességek kialakításának, a személyiségfejlődésnek alapvető feltétele, eszköze.
- * Meghatározó szerepe van
  - * a kultúra közvetítésében, értékeinek, vívmányainak továbbadásában;
  - * az attitűdök, a meggyőződés, a világkép, a világnézet, a magatartás alakításában.

Development of individual

A személyé, egyénné válás és a társadalomba való betagolódás egyazon folyamatban megy végbe

Az identitás problémája/1

A perszonalizáció nemcsak egy általában vett személyiséget, egy tartalmilag meghatározatlan egyedet hoz létre, hanem olyan lényt, aki önmagával meghatározottságaival együtt azonos.

Az identitás problémája/2

- * Tud-e a mai gazdaságilag fejlett társadalmak embere úgy válaszolni az ellentmondásos szituációkra, hogy önmagával mindig azonos maradjon?
- * 'Identitásmunka'
  - * Identitásváltás segítése

A tanterv különböző értelmezései

A tanterv mint dokumentum

Hatáskörük szerint

- központi
- helyi
- kétpólusú

A tartalom jellege szerint

- tananyag, ismeretközpontú
- tevékenység-, képességközpontú,
- teljesítmény-, követelményközpontú
- folyamatközpontú

Műfaj szerint

- sillabusz
- tantervi rendszer
- curriculum
- alaptanterv

A deklarált objektív tanterv
szubjektív vetületei

- „lefordított tanterv”
- „elsajátított tanterv”
- „rejtett” tanterv

A tantervi tartalom

- * Ismeret
- * Képességek (az ismeretek megszerzésére, felhasználására, alkalmazására, továbbfejlesztésére)
- * Kompetenciák (cselekvésbe ágyazható, transzformálható)
- * Nemzeti és egyetemes kultúra értékei
- * Az erkölcs, az emberi magatartás, életmód elvei és szabályai

A tartalom kiválasztásának fő szempontjai

Összhang

- * a nevelés-oktatás céljaival, feladataival;
- * a tantervi követelményekkel;
- * az általános műveltség rendszerének kiépítésével;
- * a tanulók fejlődése általános és egyéni jellemzőivel.

A szabályozás modelljei

- * A szabályozás 3 alapmodellje

- * Centralizált (pl. Franciaország, Németország, Ausztria)

- * Decentralizált (pl. 1980-as évekig Anglia)

- * Kétpólusú (pl. Anglia, Magyarország)

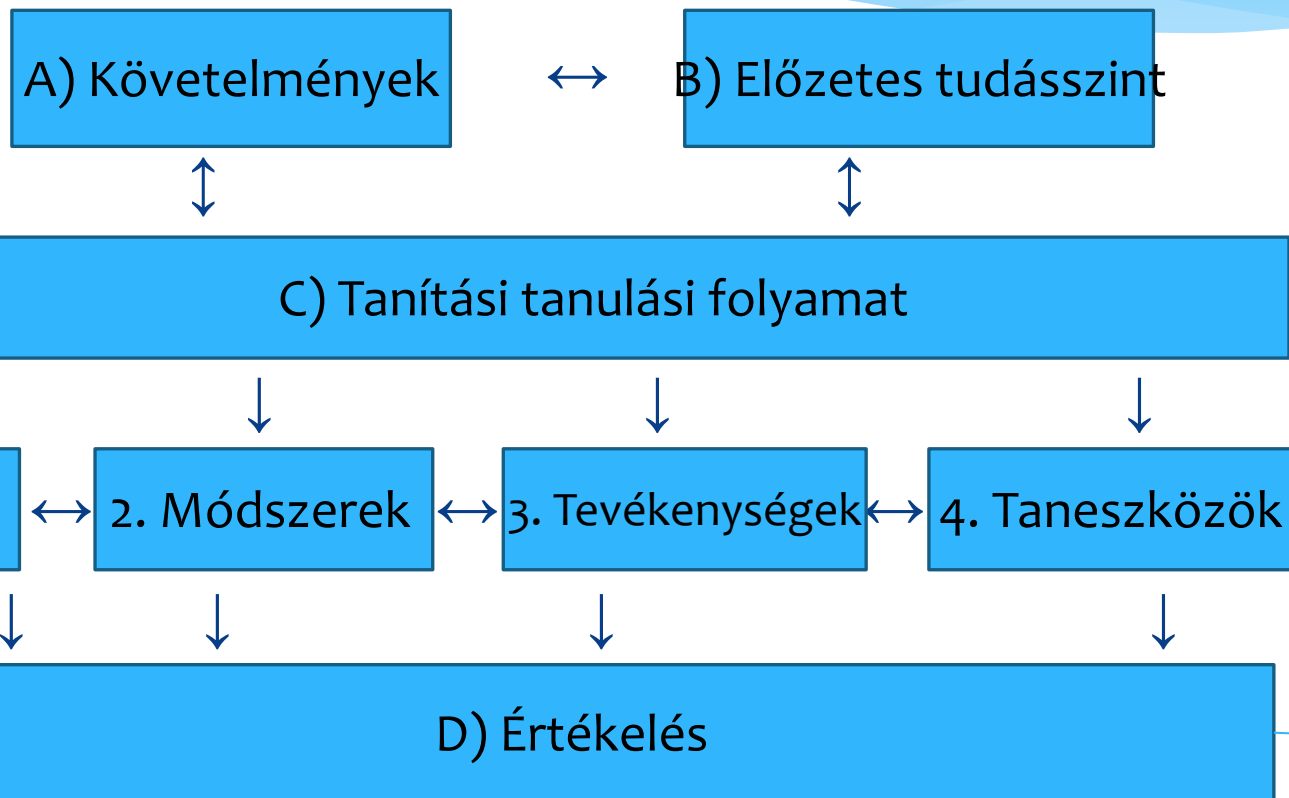

dominánssá vált

Újabb tendenciák

- * Kétpólusú modellben
  - * Tantervek szerepváltozása (megalapozzák a fő tényezők közötti együttműködést; a tartalmi szabályozási rendszer középpontjában: az alaptanterv)
  - * Az „egyéni szabhatóság” szempontja
  - * A tanulási tartalom szélesebb folyamatba illeszkedése (formális, nem formális, informális tanulás)
  - * Tudástartalmak, ismeretanyagok integrációja

Didaktikai modell

Tantervemléleti modellek

1. Herbártiánus ~ (tananyag kiszemelése; szigorúan következetes egymásra épülés, elrendezés, összekapcsolás)
2. A tanulók érdeklődésére, tevékenységére, tapasztalataira épülő ~ (Dewey, reformpedagógia)
3. Értékelméleti, szellemtudományi alapú ~ (Prohászka Lajos: Tantervemlélet)
4. Curriculumelmélet (R. Tyler, B. Bloom)

Tyler curriculum-elmélete

Tyler-rationálé

A tananyag kiválasztás forrásai (sources)	A tananyag kiválasztás szűrői (screens)
1. A tanuló tanulási szükségletei, érdeklődései, aspirációi, stb.	I. A társadalomról, a nevelésről szóló általános filozófiai nézetek
2. A kortárs társadalom igényei az iskola, a műveltség tekintetében	II. A tanuláspszichológia által feltárt fejlesztési lehetőségek
3. A szaktudományok által relevánsnak tartott tudások köre.	

Forrás: Tyler R. W.: Basic Principles of Curriculum and Instruction. 1949. Chicago.
In. Báthory Z.: Tanulók, iskolák, különbségek. 2000. Bp., 131. o.